

De teloorgang van Jacob

Sadhoe

De teloorgang van Jacob

Jan van Rijsingen

Sadhoe

Dubbelroman

De teloorgang van Jacob/Sadhoe

© Jan van Rijsingen, 2013

© Uitgeverij PMA, 2013

Eindredactie: Peter van der Horst

Omslagontwerp: Paul Timmerman, Amersfoort

Foto omslag: Jacqueline du Prie (www.mijnfotowerkplaats.nl)

Foto auteur: Jacqueline du Prie

ISBN/EAN: 978-90-78840336

NUR-code: 350

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een gedigitaliseerde gegevensverzameling worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Desondanks kan de afwezigheid van eventuele zet- en/of drukfouten, dan wel onnauwkeurigheden en/of onvolkomenheden, niet worden gegarandeerd.

De auteursrechthebbende aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventuele zet- en/of drukfouten, dan wel onnauwkeurigheden en/of onvolkomenheden.

Deze publicatie is verzorgd door Uitgeverij PMA, Postbus 60, 5680 AB Best. Voor informatie over onze activiteiten ga naar: www.pma.nu of volg ons via: Pinterest, Hyves, Facebook, Twitter en YouTube.

ISBN/EAN: 978-90-78840336

NUR-code: 350

© Uitgeverij PMA, 2013

Notwithstanding the exceptions stated in or pursuant to the Copyright Act, no part of this publication may be reproduced and/or published by means of printing, photocopying, microfilm or any other manner, nor stored in a digital database, without the prior written permission of the copyright owner.

This publication has been compiled with the utmost care. Nevertheless, the absence of any typesetting and/or printing errors or inaccuracies and/or imperfections cannot be guaranteed.

The copyright owner accepts no liability whatsoever for the consequences of any typesetting and/or printing errors as well as inaccuracies and/or imperfections.

This publication has been compiled by PMA Publishers. For information about our activities, visit our website: www.pma.nu or follow us on: Pinterest, Hyves, Facebook, Twitter and YouTube.

*Opgedragen aan Peter Menbeere
voor een levenslange vriendschap*

*Tevens dank aan M. van Rijsingen, P. Hofman
en R. Klinkhamer*

De teloorgang van Jacob

1. De aankondiging

Terwijl Jacob de portiek van zijn verwaarloosde jarenvijftigflat binnenliep, rook hij een zacht zure lucht die hij niet direct kon plaatsen. Opeens riep de geur heldere herinneringen op en besefte hij dat het trapportaal net zo rook als de oude, donkere varkensstal van zijn tante. Hij zag zijn tante varkensvoer in een emmer scheppen. Ze vulde die met water en liet hem dan met een dik aangekoekte stok het voer tot een gelijkmatige massa roeren. Terwijl hij daarmee bezig was, hoorde hij achter zich de twee hard schreeuwende zeugen: elk in hun eigen hok. Er vielen zonnestralen als volgspots naar binnen. Zonnestralen die tot leven kwamen door de duizenden fijne stofdeeltjes die er rondzweefden. Het waren dezelfde zeugen die hij die zomer vet en tevreden in de boomgaard had zien liggen: onwetend van hun naderende dood. Pijnlijk scherp en verbijsterend was het beeld van één van de twee zeugen die door de slachter precies in tweeën was gehakt en vervolgens gekruisigd. Hij was geschokt en gefascineerd tegelijk. Hij had het grote varken tijdens zijn verblijf bij zijn tante dagelijks gevoerd, wat door het beest steevast werd beantwoord met bijna liefdevol geknor. Nu hing het gehalveerd aan een houten kruis in de zon, alsof het de normaalste zaak van de wereld was.

Langzaam begon Jacob aan de klim naar de bovenste verdieping. Achtmaal acht treden. Halverwege laste hij een korte stop in om op adem te komen. Zijn vermoeide lijf speelde hem parten. Hijgend keek hij rond. De muren oogden vochtig als een grot, maar waren in werkelijkheid droog. Het beton was smerig en de laatste verfresten op de muren leken eilanden op een zeekaart. De kleine ramen waren zo groezelig dat het licht zich maar mondjesmaat een weg naar binnen wist te banen. Hij hoorde een kind gillen en daarna huilen, maar be-

sloot er geen aandacht aan te schenken en hij vervolgde zijn klim. Zijn roes voor de komende dagen hees hij in de vorm van flessen drank naar de bovenste etage waar hij alweer bijna een kwart eeuw woonde. Hij betrad de woning en zette de tassen op het aanrecht. Twaalf halve liters bier en twee liter jenever van de goedkoopste soort. Toen hij opkeek, zag hij zichzelf, naast de zeep, z'n tandenborstel, een scheerkwast en zijn tandenborstel, in de scheerspiegel boven het aanrecht. Een 51-jarige, uitgebluste en ongeschoren man. Door een spekvette bril keken twee vermoeide ogen hem aan. Wat ben ik nog? Een gesjeesde bioloog met een depressie, een angststoornis en ischias, die moederziel alleen in een zwaar verwaarloosde en vervuilde flat in een achterstandsbuurt woont. 'Drankorgel', echode de laatdunkende stem van zijn moeder door zijn hoofd: een sneer naar een zwerver die ze een keer samen op straat zagen liggen. 'Dat een mens zo diep kan zinken', had ze er opzettelijk veel te hard aan toegevoegd. 'Dat ik zo diep ben gezonken', herhaalde hij tegen zijn spiegelbeeld.

Hij liet de flessen voor wat ze waren en sjokte naar de woonkamer. Er viel gedempt licht door de grauwe vitrage. In de woonkamer hing een bedompte, doordringende, mufte lucht, die hijzelf al jaren niet meer rook: zoals een mol zijn eigen stront ook niet meer ruikt. In de sjofele ruimte stonden twee oude, versleten fauteuils: één zitting was gerepareerd met een lap leer van een oude schooltas. Naast het opgekalefaterde exemplaar stond een oude kleurentelevisie die dienstdeed als bijzettafel. Op de tv: een doosje Potter's, een overvolle asbak en wat verrotte en beschimmelde sinaasappelschillen. Waar niet veel gelopen of gezeten werd alleen maar stof: veel dik, vet, grauw stof. De schoorsteenmantel lag bezaaid met prullaria om te 'bewaren': schroeven, een spanningzoeker, half verorberde blikjes tonijn, een kam, munten, pennen, getekende recepten voor medicijnen, volle en lege vitaminepotten en lege doordrukstrips van antidepressiva. Er stonden twee ronde eet-tafels. Een in de voor- en een in de achterkamer vol met papier, pennen en reclamefolders. De vloer was bekleed met geopende en ongeopende post: oude VPRO-gidsen, tijdschriften

van de Consumentenbond en van de jagersvereniging. Hoewel hij al jaren niet meer had gejaagd, was hij er nooit toe gekomen om zijn lidmaatschap op te zeggen en onderhield hij zijn twee jachtgeweren nog met zorg in de hoop deze hobby ooit nog eens te kunnen oppakken. Bang om zijn wapenvergunning te verliezen, had hij afgelopen zomer een honderd kilo zware wapenkast aangeschaft omdat de gewijzigde wet Wapens en munitie dat vereiste. En hij had die samen met twee kennissen naar boven gezeuld. Alle pogingen de afgelopen jaren om nog tot jagen te komen waren op niets uitgelopen. Hij had zelf geen jachtrecht en was afhankelijk van een schriftelijke uitnodiging door iemand die dat wel had. Maar niemand nodigde hem nog uit: allang niet meer. Een depressieve alcoholist met ischias. Hij begreep het wel. Nog een enkele keer was hij gaan oefenen bij een schietclub om in vorm te blijven, maar kleiduiven verveelden hem snel en zijn hand was niet bijster vast.

Aan de muur hingen twee dode fazanten onder een grauwe laag stof met ernaast een nagenoeg geheel bruingerookt zeventiende-eeuws jachttafereeltje. De hele kamer was vergeven van de nicotineaanslag en het leek wel of de goedkope tabak de bruine laag smurrie alleen maar had verergerd. Zijn gekorte bijstandsuitkering liet naast zijn alcoholconsumptie weinig ruimte voor buitenissigheden, laat staan voor betere tabak. Hij was vroeger een liefhebber van een goede sigaar geweest, maar nu was hij aangewezen op die gore goedkope rottroep. In de kamer stonden drie fietsen, omdat ze beneden in de portiek gestolen zouden kunnen worden. Twee herenfietsen stonden tegen een van de ronde tafels en de ander – een damesfiets – stond tegen de gordijnen die ooit blauw waren geweest. Die had een, in de kroeg opgepikte, dame jaren geleden na een avondje stappen laten staan. Zij was hem nooit meer komen ophalen. Het ontbrak hem aan moed om de fiets weg te gooien of te verkopen. Na een telefoontje van hem had ze beloofd de fiets te komen halen, maar dat was alweer een jaar of vijf geleden. Of was het langer? Hij wist het niet meer. Wat hij zich nog wel kon herinneren was dat ze hem qua drinktempo

aardig had kunnen bijhouden. Er was van enige lichamelijkeheid geen sprake geweest, om van seks maar te zwijgen. In de kamer stond ook een zwaar gehavende boekenkast met gebroken ruitjes in loshangend glas-in-lood met erbovenop een oude bandrecorder van Philips. In de kast stond zijn 'boekenverzameling'. Wat Engelstalige literatuur, zijn universitaire studieboeken biologie, een boek over hondenrassen en een met de titel 'De grote grazers'. Ten slotte een paar heel oude atlassen met antiquarische waarde. Op een van de ronde tafels stonden een verouderde computer, waar hij af en toe een eenvoudig spelletje op deed, en een printer, die allang niet meer werkte.

Hij liet zich in één van de fauteuils zakken. Hoe laat was het eigenlijk? De klok aan de muur gaf vier uur in de middag aan, maar het voelde veel vroeger. Hij draaide een sigaret en zoog de rook naar binnen. Opnieuw zag hij zijn tante. Nu liep ze voor hem in de richting van de kippenren. Hoe oud was hij toen: vijf of zes? Misschien zeven. Ze vroeg hem een kip aan te wijzen en dat had hij met zorg gedaan, maar ze had niet opgelet welke kip hij had aangewezen, want ze greep heel nonchalant een andere kip bij haar nek. In elk geval niet de kip die hij had bedoeld.

Zijn tante was een grote onbehouwen, boerse vrouw geweest. Ze torende hoog en dik boven hem uit. Ze had in zijn herinnering enorme borsten waartegen ze met een gigantisch mes brood sneed. Ze droeg altijd lange, zwarte of grijze rokken en een schort. Buiten liep ze op klompen, behalve op zondag als ze naar de kerk ging. Binnen liep ze op pantoffels die tot op de draad versleten waren. Hij was dol op haar geweest.

Ze pakte een stuk touw en deed dit als een strop om de kop van de wild fladderende kip. Ze knoopte het andere einde van het touw aan een spijker die uit de muur van het kippenhok stak. Met een ruk trok ze de kip naar beneden. De nek van het dier brak en ze begon nog wilder te fladderen waardoor de kippenstront op zijn kleding terecht kwam. Tante keek emotieloos naar de stervende kip. Het was een lange, warme zomer.

Onder de tafel stond een vrij nieuwe breedbeeldtelevisie. Een groot model en niet te tillen. Voor een prijke gekocht nu

iedereen op flatscreen overging. Niemand wilde meer zo'n bakbeest in huis hebben. Hij zocht de afstandsbediening en zag dat die op de tafel lag, maar had niet de fut om haar te pakken en gunde de tv dus geen blik meer waardig. Zo bleef hij geruime tijd zitten. Stil. Het kind huilde nog steeds en een man vloekte in het Arabisch, althans dat meende hij op te maken uit de toon, of liever de stemverheffing waarmee de man sprak. Sinds een jaar of acht was hij de enige autochtoon in het gebouw. Een aantal Marokkaanse en Turkse gezinnen bevolkten nu de flat. Aangezien hij, op een vriendelijke groet na, toch met niemand contact had, liet het hem koud of zijn burenbuitenlanders waren of niet.

Na een poos stond hij op en schuifelde terug naar de keuken. Het was een kleine ruimte met een verouderd en vervuild Bruynzeel keukenblok. Van de twee onderkastjes ontbraken de deurtjes. Onder de kraan stond, in de dof uitgeslagen roestvrijstalen gootsteen, een oude gore turkooizen emmer met aangekoekte zeepranden. Uit zuinigheid ving hij het restwater van het handenwassen op in de emmer en gebruikte dat zo nu en dan om de wc door te spoelen. Naast een weliswaar oude, maar nog werkende koelkast bezat Jacob ook een kapot exemplaar dat hij gebruikte als opslagkast. Verder niet veel meer dan een aangekoekt fornuis, dat parttime gebruikt werd, en een uitpuilende vuilnisbak. In de vensterbank van het kleine keukenraam lagen gebruikte koffiefilters en helderoranje mandarijnenschillen te drogen die Jacob door de invallende schemering deden denken aan een stilleven van Rembrandt. Even bleef Jacob door het raam van de balkondeur kijken naar de tuintjes die gevuld waren met afvalzakken, supermarktkarretjes en haveloos tuinmeubilair. Hij opende een halve liter bier en schonk een limonadeglas vol jenever, ging terug naar de woonkamer en plofte in een van de stoelen.

Hij draaide aan de knop van een bijna antieke radio voorzien een kattenoog en de beroemde Spaanse hond: zo genoemd naar het jankende geluid dat de radio voortbracht als je naar een zender zocht. Dat er nog geluid uitkwam verbaasde hem elke dag. De radio stond afgesteld op Radio 1 en 4. Vroeger

stemde hij vaak af op Radio 5, maar sinds die zender was verworden tot de meest truttige ‘oudewijvenzender’ van Nederland restte hem nog de keuze uit twee zenders. Meestal luisterde hij niet echt, maar het gepraat verdreef de eenzaamheid, zoals bij de autistische man die hij had leren kennen tijdens een baantje als inpakker waartoe hij was gedwongen door een maatschappelijk werker. Die autist luisterde altijd naar een Deense zender zonder dat hij de Deense taal meester was. De fascinerende autistische man rookte niet, dronk niet en was elke dag precies hetzelfde gekleed. Tijdens de schaft boog hij zich zo ver over zijn broodtrommel dat het leek of hij bang was dat iemand zijn brood zou stelen. Hij mompelde in zichzelf of tegen onzichtbare mensen waardoor Jacob zich had afgevraagd of een autist misschien chronisch hallucineert. Behalve met de ‘geesten’ leek de man met niemand contact te hebben. Een ‘dialog’ bleef beperkt tot een enkel woord en in het gunstigste geval een korte zin. Hij was hem op een zaterdag uit pure nieuwsgierigheid gaan bezoeken. Schichtig was hij binnengelaten. De Deense stem uit de radio was hem meteen opgevallen. Na een minuut of tien was hij maar weer vertrokken, omdat de man een buitengewoon gespannen indruk op hem begon te maken. Tot een gesprek was het niet gekomen. De volgende dag op het werk negeerde de man hem nog meer dan normaal. De samenwerking met de autist had niet lang geduurd, omdat Jacob keer op keer te laat kwam en dan meestal ook nog in kennelijke staat. Zijn alcoholconsumptie voorafgaand aan het functioneringsgesprek was zijn baas ook niet ontgaan. Jacob had het einde van het gesprek niet afgewacht en was zelf pardoes vertrokken, de personeelsfunctionaris en zijn leidinggevende verbouwereerd achterlatend. De ‘invoelende’ en ‘behulpzame’ maatschappelijk werker had hem hierover normerend toegesproken en hem vervolgens gekort op zijn uitkering. Hij voelde zich als een kwajongen die onterecht straf had gekregen. Uit pure frustratie was hij dagen in bed gebleven.

Omdat Jacob behalve aan zijn rook- en drankverslaving vrijwel geen geld uitgaf, kon hij zelfs met de gekorte uitkering

rondkomen. Hij kon dagen achtereen alleen drinken zonder te eten. Zo'n periode werd dan opgevolgd door zijn zogenaamde gezondheidsdagen, waarin hij geen druppel aanraakte, matig rookte en zelfs wat hardliep en voor zichzelf kookte. Als de onthoudingsverschijnselen te erg werden nam hij slaappillen en kroop in bed of wat daarvoor door moest gaan: een oud grauwgrijs matras op de grond met donkergele vlekken en een paar versleten pluizige dekens. Lakens gebruikte hij allang niet meer. Het matras werd omringd door lege bierflessen, drie wekkers, wit uitgeslagen glazen en diverse tot de rand toe gevulde asbakken. Pornoboekjes liet hij gewoon slingeren omdat er toch nooit iemand in dit bedompte kamertje kwam behalve hijzelf. De gezondheidsperiode duurde helaas nooit langer dan drie tot vier dagen.

Uit de radio klonk Vivaldi terwijl hij met lauw bier de eerste slokken van de scherp prikkende jenever wegspoelde. Een slecht voorteken, dat geprik in de keel: een geïrriteerde slokdarm. Hij had het al zo vaak meegemaakt. Dan mix ik de jenever maar een paar dagen door de warme melk, dan krijg ik ook weer wat kalk binnen. Niet te zuipen, warme melk met jenever, maar wel goed voor de keel, dacht hij. Terwijl de zachte verdoving van de jenever haar werk begon te doen, prentte hij zichzelf in dat hij niet moest vergeten om de volgende dag chocolademelk te kopen, dat beviel beter met jenever. Vivaldi zweeg en maakte plaats voor de reclame. De kamer werd langzaam donkerder en alleen het kattenoog verlichtte de ruimte met een zacht groen licht.

Hij zag zichzelf zitten op de bovenste trede van de keldertrap. Zijn ogen waren gericht op een 'gewelf' dat dienstdeed als opslagplaats van weckflessen, brood, melkkannen, uien en aardappels. Er stond ook een geheimzinnig koffertje, met een afbeelding van een doodshoofd, dat door zijn oom werd gebruikt als hij voor de melkfabriek bij omliggende boeren melk ging testen om wat bij te verdienen. Zijn tante waarschuwde hem regelmatig voor de kleine mysterieuze flesjes in het koffertje, omdat er gif in zat. Zijn oom en tante bewoonden een

kleine boerderij met een stuk of tien koeien, twee varkens, een ren vol kippen en een valse waakhond aan een ketting waarvan Jacob exact de lengte wist. De kleine boerderij werd omringd door een boomgaard, een moestuin, een hooimijt en een mestvaalt waar een poes leefde die in zijn herinnering altijd jong had. Op het terrein stond verder alleen nog een vervallen schuur voor het vee en de landbouwwerktuigen. Na al die jaren drong het tot Jacob door dat ze heel arm moeten zijn geweest. Ze leefden zoals men geleefd moet hebben in de negentiende eeuw en dat gold dus ook voor hem. Hij stelde zich voor hoe Vincent van Gogh de kleine, met riet bekapte boerderij binnen was komen lopen met de vraag of hij deze 'idylle' zou mogen schilderen.

Op een nacht was hij wakker geworden van opgewonden stemmen en het scherpe snelle geknars van klompen op het grindpad. Hij zag door het kleine, schuine dakraam van het opkamertje waar hij sliep, oranje vonken overdrijven. Hij had er verwonderd naar liggen kijken. Toen hij de volgende morgen de kadavers van de verbrande kistkalveren zag, begreep hij wat zijn tante had bedoeld toen ze zei dat het 'verschrikkelijk was'. De schuur waarin hij vaak speelde was tot de grond toe afgebrand.

De rest van zijn leven zou de lucht van elke brand hem terugbrengen bij de zwartgeblakerde kadavers en de resten van de zware, eiken balken die nog nagloeiden alsof het super grote lucifers waren. Hij had niet goed naar de kadavers durven kijken en was geschokt teruggerend om zich de rest van de dag op de deel tussen de koeien en het kippenhok veilig te wanen, totdat zijn tante hem uiteindelijk met katjesdrop en groene gazeuse wist te verleiden om naar de keuken te komen. Het kleine dakraam zou hem nog lang blijven fascineren als hij de slaap niet kon vatten.

Jacob werd wakker door een stem uit de radio die opgewonden en boos sprak over onbetrouwbare politici. Zijn nek deed pijn toen hij rechtop ging zitten. Het was schemerig geworden in de kamer. Hij liep naar de keuken en schonk het limonade-

glas half vol jenever en vulde het verder aan met bier. Terug in de kamer zette hij de radio uit en pakte de afstandsbediening van de televisie. Geruime tijd zat hij daar zonder iets te doen. Er waren geen geluiden meer. Hij slaagde er niet in om de televisie aan te zetten en hij bleef als verlamd zitten. De volgende dag had hij een afspraak met zijn psychiater op de polikliniek. Hij kwam daar al jaren. Bij dokter De Raaf: Koenraad de Raaf. Een uitgebluste psychiater van een jaar of zestig voor wie Jacob enig mededogen voelde. Als hij bedacht hoeveel gekke, depressieve en hopeloze mensen die man de afgelopen dertig jaar gezien had, dan kon hij zich voorstellen dat alle vreugde en hoop uit zijn geest en ziel waren verdreven. Koenraad de Raaf rookte en dat had hem altijd verbaasd. Een psychiater die verslaafd was aan nicotine en teer was toch zoiets als een te dikke diëtist.

De consulten duurden in de regel niet langer dan een minuut of vijftien. Hooguit. Soms stond hij al na vijf minuten weer op de gang. Jacob sprak hem gewoon aan als Koenraad. Een overblijfsel uit de jaren tachtig toen de denkbeeldige muur tussen patiënt en behandelaar geslecht diende te worden. Daar was, behalve het tutoyeren, niet veel van overgebleven. De dokters stonden als vanouds nog mijlenver van hun patiënten af. Al was het maar vanwege het vorstelijke salaris dat een psychiater verdiende vergeleken met de magere uitkering waarvan patiënten in de psychiatrie, zoals Jacob, moesten leven.

In het begin had hij nog honderduit verteld over zijn tante, zijn vader, of over kostschool en tal van andere intimiteiten. Over zijn angsten en zijn verlangens en bovenal over zijn schaamte, maar tussen hem en Koenraad de Raaf was een kloof gegroeid vanaf het moment dat Jacob de onverschilligheid had gezien in de ogen van zijn psychiater. Eerst had hij die genadeloze desinteresse als verraad gevoeld, omdat hij meende dat deze psychiater echt belangstelling voor hem had. Uit de vragen, maar vooral uit de oogopslag van de psychiater verdween naar verloop van tijd elke bezieling. Daarvoor in de plaats traden herhaling en verveling. Het werd bijna gênant.

Op een dag zag Jacob hem in de middagzon wegdommelen. Hij besloot de psychiater te redden door tegen een kopje te stoten, maar hij wist dat hij eigenlijk zichzelf redde. Hij wilde niet meemaken dat deze psychiater tijdens het gesprek met hem in slaap zou vallen. Na dit voorval werden de consulten routinematig. Ze wisten het allebei en werkten er allebei aan mee. Jacob kreeg z'n pilletjes zonder moeite en Koenraad de Raaf kreeg een goed betaald en gemakkelijk consult. Lang had hij het gevoel van verraad niet gekoesterd, omdat hij sowieso niet van plan was geweest om zich echt te laten behandelen of wat dan ook. Een demasqué hadden ze allebei op deze manier weten te vermijden.

Jacob stond op, liep opnieuw naar de keuken om zijn glas te vullen – met alleen jenever deze keer – en nam de fles mee naar de huiskamer. De alcohol maakte het licht diffuus en geluiden dof en de kamer sloot zich om hem heen als een jas. Hij zette de televisie aan en overwoog een moment om een porno-dvd te bekijken, maar zag er toch van af. De porno-boekjes naast zijn bed hadden nog een glans van romantiek. Het was papier en ze waren door een drukker gedrukt. Je kon ze vasthouden als een geliefde en zachtjes dichtvouwen. Als hij klaar kwam na het bekijken van een porno-dvd was het alsof zijn ziel verschrompelde. Een genadeloze leegte maakte zich dan van hem meester. Elke keer weer nam hij zich voor om de dvd's de volgende dag in de container te gooien, maar deed het toch niet. Het was geen gevoel van schaamte of schuld, helemaal niet zelfs. Het was het bizarre en vooral pijnlijke gevoel van verlies. De ongrijpbare leegheid van zijn ziel. Hij snapte heel goed wat ouderlingen bedoelden met 'het werk van Satan'. Ze hebben gelijk, de 'klootzakken', dacht hij geërgerd, pornofilms maken me ziek.

Hij zat nu alleen in het schijnsel van de tv. De kamer was tijdens zijn gepeins langzaamaan geheel in de duisternis gezonken. De brandende punt van zijn sigaret lichtte op tussen het door teer gebruinde eelt van zijn wijs- en middelvinger. De televisie gaf beelden van twee pratende mensen. Jacob pro-

beerde tevergeefs het gesprek te volgen, maar zijn aandacht werd gevangen door zijn tante die zich aan hem opdrong vanuit het zwarte gat boven de televisie. Ze stond voorovergebogen de melkimmers met zand te schuren. Ze draaide haar hoofd naar hem toe en glimlachte. Toen verdween ze weer in het duister. Hij transpireerde plotseling hevig en dronk snel zijn glas leeg om het meteen weer te vullen. Z'n hart bonkte, maar waarom? Terwijl de rust tevergeefs probeerde het verloren terrein te herwinnen, begon een man in de benedenwoning met overslaande stem een Arabisch klinkende melodie te zingen. Niet lang daarna was het weer stil. Jacob stond in paniek op en zocht in het donker zijn versleten, beige, leren jas, voelde of zijn sleutels in zijn zak zaten en liep naar de voordeur. Hij moest naar buiten. Bang voor zijn herinneringen. Nadat hij het slot van zijn voordeur minstens tien keer had gecontroleerd, liep hij de trap af. Het trappenhuis was heel summier verlicht, omdat op de tweede en de derde etage de lampen niet brandden. Er stonden een paar schoenen voor de deur op de tweede etage. Even later stond hij op straat en begon hij te lopen. Het was zo mistig, dat hij maar drie lantaarnpalen verkon zien en het was koud. Er waren bijna geen mensen buiten. Ik lijk wel gevangen in een verhaal van Kafka, bedacht hij. Ik kom er niet uit, wat ik ook doe. Er is geen uitweg, alles is werkelijk zoals het is. De mist bekleemde Jacob en hij voelde hoe de kleine waterdruppels zich vermengden met de zweetdruppeltjes op zijn voorhoofd, maar forceerde zichzelf om door te lopen in de richting van de binnenstad.

Het café waar hij binnenliep, was vrijwel uitgestorven. De dikke eigenaar zat uitgeblust op een kruk achter de toog en rookte een sigaar terwijl hij onverstoorbaar naar de, aan het plafond gemonteerde, televisie keek. Aan een tafeltje zat een man voorovergebogen in een krant te lezen. Verder was het café leeg. Het was een bruin café met biljart. Een van de laatste eilanden in deze waanzinnige wereld, dacht Jacob. Hij liep naar de bar en wachtte tot de eigenaar zich los zou scheuren van de televisie. Omdat hij hier wel vaker was geweest verbaasde het